

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Kennitala: 4201693889

Reykjavík, 27. febrúar 2024
Málsnúmer: 20240202800

Umsögn ríkisskattstjóra um frumvarp til laga um breytingu á lögum um fyrirtækjaskrá, lögum um hlutafélög, lögum um einkahlutafélög, lögum um ársreikninga og lögum um skráningu raunverulegra eigenda- þskj. 934-627. mál

Ríkisskattstjóri hefur þann 9. febrúar sl. móttengið tölvupóst þar sem gefinn er kostur á að veita umsögn um ofangreint þingmál. Telur ríkisskattstjóri tilefni til eftirfarandi athugasemda og ábendinga við ákvæði einstakra greina frumvarpsins eins og það liggur fyrir:

I. Félagaform – Upplýsingum og gögnum miðlað um félög sem skráð eru í hlutafélagaskrá á grundvelli laga um hlutafélög og einkahlutafélög

Samkvæmt frumvarpi þessu verður upplýsingum og gögnum almennt miðlað um félög sem skráð eru í hlutafélagaskrá á grundvelli laga um hlutafélög og einkahlutafélög en þar undir falla hlutafélög, einkahlutafélög, útibú erlendra hlutafélaga, útibú erlendra einkahlutafélaga, samlagshlutafélög, Evrópufélög og opinber hlutafélög. Ákvæði 12. og 13. gr. frumvarpsins taka þó til fleiri félagaforma en í þeim er fjallað um aðgang tilkynningarskyldra aðila og lögbærra yfirvalda og skrifstofu fjármálagreininga lögreglu í aðildarríkjum EES-ríkjanna að upplýsingum og gögnum um raunverulega eigendur.

Ríkisskattstjóri telur vert að nefna að í greinargerð með frumvarpinu kemur fram að tilskipunin taki annars vegar til hlutafélaga, sbr. viðauka I og b-lið 1. mgr. 1. gr. ákvörðunar sameiginlegu EES-nefndarinnar nr. 200/2019, og hins vegar til hlutafélaga, einkahlutafélaga og samlagsfélaga, sbr. viðauka II og c-lið 1. mgr. 1. gr. ákvörðunar sameiginlegu EES-nefndarinnar nr. 200/2019. Frumvarpstextinn sjálfur gerir hins vegar ekki ráð fyrir að samlagsfélög falli undir frumvarpið, sbr. t.d. 1. gr. og 10. gr. frumvarpsins. Ríkisskattstjóri bendir á að frekari lagabreytinga þarf við heldur en frumvarp þetta ber með sér ef miðla á upplýsingum og gögnum um samlagsfélög í gegnum samtengingarkerfið, m.a. þar sem engin heildstæð löggjöf er um það félagaform.

II. Um 2. gr., 5. gr., 8. og 10. gr. frumvarpsins (ákvæði um vinnslu persónuupplýsinga)

Frumvarpið varðar m.a. heimildir ríkisskattstjóra til vinnslu persónuupplýsinga við rekstur fyrirtækjaskrár og hlutafélagaskrár í skilningi laga nr. 90/2018, um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga. Vinnsluheimildirnar byggja í þessu tilviki á 3. tl. 1. mgr. 9. gr. laga nr. 90/2018 sbr.

c-lið 1. mgr. 6. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679, þ.e. að vinnslan sé nauðsynleg til að fullnægja lagaskyldu sem hvílir á ábyrgðaraðila. Því er mikilvægt að kveðið sé á um það með ótvíræðum hætti að við þá framkvæmd sem um ræðir hvíli skylda á ríkisskattstjóra til þess að miðla persónuupplýsingum, í stað þess að ákvörðun um vinnslu sé háð túlkun ríkisskattstjóra á matskenndum heimildarákvæðum.

Með vísan til þessa eru lagðar eru til eftirfarandi breytingar á 2. mgr. 5. gr. og 2. mgr. 8. gr. frumvarpsins til að styrkja vinnsluheimildir til grundvallar miðlun persónugreinanlegra upplýsinga úr hlutafélagaskrá og fylgigögnum úr skránni, s.s. samþykktu, stofnsamninga og aukatilkynninga.

Lagt er til að 2. mgr. 5. gr. frumvarpsins orðist svo:

„Ríkisskattstjóri skal veita aðgang að persónugreinanlegum upplýsingum úr hlutafélagaskrá, sbr. 1. mgr. 8. gr. laga um fyrirtækjaskrá, nr. 17/2003, þar á meðal fylgigögnum tilkynninga til hlutafélagaskrár og upplýsingum sem hafa verið skráðar úr þeim.“

Því til samræmis er lagt er til að 2. mgr. 8. gr. frumvarpsins orðist svo:

„Ríkisskattstjóri skal veita aðgang að persónugreinanlegum upplýsingum úr hlutafélagaskrá, sbr. 1. mgr. 8. gr. laga um fyrirtækjaskrá, nr. 17/2003, þar á meðal fylgigögnum tilkynninga til hlutafélagaskrár og upplýsingum sem hafa verið skráðar úr þeim.“

Í sama sjónarmiði er einnig er lagt til að við b-lið 2. gr. frumvarpsins bætist eftirfarandi málsgrein:

„Ríkisskattstjóri skal veita aðgang að persónugreinanlegum upplýsingum úr fyrirtækjaskrá, sbr. 1. mgr. 8. gr. laga um fyrirtækjaskrá, nr. 17/2003, þar á meðal fylgigögnum tilkynninga til fyrirtækjaskrár og upplýsingum sem hafa verið skráðar úr þeim.“

Með 10. gr. frumvarpsins er lagt til að á eftir 109. gr. ársreikningalaga komi ný grein, 109. gr. a, sem varði veitingu aðgangs að ársreikningum í gegnum samtengingakerfi skráa. Ríkisskattstjóri telur að jafnframt sé rétt að gera breytingu á núgildandi 109. gr. laganna í því skyni að tryggja fullnægjandi vinnsluheimildir persónuupplýsinga í ársreikningalögum, sem taki þá til framangreindrar vinnslu sem og annarra. Því er lagt til að ný grein bætist við frumvarpið sem beri með sér að við 5. mgr. 109. gr. ársreikningalaga bætist nýr málslíður, svohljóðandi:

„Ríkisskattstjóra er heimilt að vinna með persónuupplýsingar að því marki sem honum er það er nauðsynlegt til að sinna hlutverki sínu samkvæmt lögum þessum.“

III. Ákvæði 12. og 13. gr. frumvarpsins (aðgangur að upplýsingum og gögnum úr skrá um raunverulega eigendur)

Lagðar eru til breytingar á orðalagi ákvæða 12. og 13. gr. frumvarpsins til þess að samræmis sé gætt við samsvarandi ákvæði laga um skráningu raunverulegra eigenda um aðgang tilkynningarskyldra aðila og eftirlitsaðila á Íslandi (þ.e. skrifstofu fjármálagreininga lögreglu, eftirlitsaðila og stjórnvalda sem gegna réttarvörsluhlutverki og skattyfirvalda) að upplýsingum og gögnum úr skrá um raunverulega eigendur, sbr. 7. og 8. gr. laga um skráningu raunverulegra eigenda, nr. 82/2019. Með frumvarpinu er gert ráð fyrir að tilkynningarskyldir aðilar og lögbær yfirvöld og skrifstofur fjármálagreininga lögreglu í aðildarríkjum EES-ríkja fái sams konar aðgang að upplýsingum og sambærilegir aðilar á Íslandi.

Til skýringar þá hafa tilkynningarskyldir aðilar á Íslandi aðgang að upplýsingum en ekki fylgigögnum um raunverulega eigendur, þ.e. hafa aðgang að nafni og kennitölu raunverulegs eiganda eða fæðingardegi ef kennitölu er ekki til að dreifa, lögheimili, búsetulandi, ríkisfangi og umfangi (eignarhlut) og tegund eignarhalds og dagsetningu eigendaskipta hafi þessi atriði verið skráð. Skrifstofa fjármálagreininga lögreglu, eftirlitsaðilar og stjórnvöld sem gegna réttarvörsluhlutverki og skattyfirvöld, sbr. a-c lið 1. mgr. 7. gr. og a-c lið 1. mgr. 8. gr. laga um skráningu raunverulegra eigenda, hafa rýmri aðgang að skrá um raunverulega eigendur. Síðast greindir aðilar, sbr. 2. másl., hafa aðgang að öllum upplýsingum um raunverulega eigendur og gögnum sem fylgja með skráningu sem staðfesta og sýna fram á að viðkomandi sé raunverulegur eigandi (t.d. ársreikningum, hlutafjármiðum, kaupsamningum, stofnsamningum, afritum af vegabréfum o.fl.).

Lagt er til að a-liður 1. mgr. 12. gr. frumvarpsins orðist svo:

*„lögbær yfirvöld og skrifstofur fjármálagreininga lögreglu í aðildarríkjum EES-rikkanna skulu tímanlega hafa óheftan aðgang að öllum **skráðum** upplýsingum og **gögnum** um raunverulega eigendur án þess að hlutaðeigandi aðilum sé gert viðvart.“* (feitiletraði textinn er viðbót).

Tillagan er í samræmi við 2. mgr. 7. gr. laga nr. 82/2019.

Lagt er til að a-liður 1. mgr. 13. gr. frumvarpsins verði svohljóðandi:

*„lögbær yfirvöld og skrifstofur fjármálagreininga lögreglu í aðildarríkjum EES-rikkanna skulu tímanlega hafa óheftan aðgang að öllum **skráðum** upplýsingum og **gögnum** um raunverulega eigendur án þess að hlutaðeigandi aðilum sé gert viðvart.“* (feitiletraði textinn er viðbót).

Tillagan er í samræmi við 2. mgr. 8. gr. laga nr. 82/2019.

Lagt er til að b-liður 1. mgr. 13. gr. frumvarpsins orðist svo:

*„tilkynningarskyldir aðilar skv. 2. gr. tilskipunar (ESB) 2015/849 skulu við framkvæmd áreiðanleikakönnunar skv. II. kafla tilskipunarinnar tímanlega hafa aðgang að nauðsynlegum upplýsingum **um raunverulega eigendur**.“* (feitiletraði textinn er viðbót).

Tillagan er í samræmi við d-lið 1. mgr. 8. gr. og 3. mgr. 8. gr. laga nr. 82/2019 og b-lið 1. mgr. 12. gr. frumvarpsins.

IV. Um 15. gr. frumvarpsins (gildistaka laganna)

Ríkisskattstjóri bendir á að framkvæmd fyrirhugaðrar löggjafar verður þess eðlis að allar reglugerðir, sem gert er ráð fyrir að setja eigi á grundvelli laganna, þurfa að liggja fyrir og framkvæmdarreglugerðir að vera innleiddar. Inntak slíkra reglugerða mun hafa umtalsverð áhrif á tæknilegar útfærslur við uppsetningu samtengingarkerfanna sem um ræðir. Þá er vert að geta þess að ráðstafanir vegna rafrænnar auðkenningarþjónustu á milli landa í gegnum eIDAS-umhverfið eru einnig ákveðin forsenda þess að unnt sé að nýta kerfin. Innleiðing eIDAS er ekki á forræði ríkisskattstjóra en hefur áhrif á möguleika embættisins til þess að framkvæma þau verkefni sem frumvarpið varðar. Með vísan til þessa er það mat ríkisskattstjóra að lög þessi gætu í fyrsta lagi komið til framkvæmda þann 1. janúar 2025.

Loks áréttar ríkisskattstjóri mikilvægi þess að þessi verkefni séu fjármöggnuð, bæði að því er varðar innleiðingu þeirra sem og rekstur til lengri tíma.

Virðingarfyllst,
f.h. ríkisskattstjóra

Helga Valborg Steinarsdóttir

Ingvar J. Rögnvaldsson